

A Bét Jehuda Közösség kiadványa

Omek

Vájécé 5787
2026. november 19.

VI. évfolyam, 10. szám

Jákob kimegy a nagyvilágba

Némelyik hetiszakasz már a címében foglal egy átfogó koncepciót, egy témát, ami a hetiszakasz témájára jellemző.

A mostani is ilyen: *Vájécé [és kiment]*. Jákob kiment, elhagyta a szülői házat, elmenekült testvére, Észáv haragja elől.

Az a Jákob, akiről a múlt héten azt olvastuk, hogy *„egyszerű ember, sátrakban lakó” (Mózes 1., 25:27)*.

Amikor a Tóra leírja a személyiségét, ikertestvérével szembeállítva, aki viszont *„a mező embere”*, akkor pontosan ezt hangsúlyozza: Jákob jól érzi magát akkor, amikor nem kell kimennie, ha megmaradhat a saját tiszta világában.

Ráadásul a hagyomány úgy tartja, hogy előtte 14 évig Éver tanházában tanulta a Tórát, a Teremtő bölcsességét *(ld. Rási, 28:12)*.

Ezáltal válik teljessé, kirajzolódik a három ősatya életpályájának közös íve. **Ábrahám** volt a nagy újító, a sikeres és népszerű vendégfogadó, aki magához gyűjtötte a lelkeket *(ld. pl. 12:5, 18:2)*.

Jichák sokkal magányosabb, belsőségesebb volt. Ő fejlesztette ki a tiszta, tökéletes, közvetlen istenszolgálatot *(ld. pl. 24:63, 26:2 és Rási ott)*.

Jákob teszi teljessé a képet a mostani hetiszakaszban. Ő az, aki nagyon is ismeri és szereti a magányt – és mégis képes a külvilág hatásaival megküzdeni, és azokba is szentséget vinni. Így válik ő a 12 törzs atyjává.

IMPRESSZUM

Az *omek* szó jelentése: mélység. Elgondolkodtató, inspiráló, a tórai és rabbinikus irodalomból építkező témák, üzenetek, napjaink számára.

Kiadó: Bét Jehuda Közösség
Székhely: 1074 Budapest, Rumbach Sebestyén u. 11-13.
Felelős kiadó-szerkesztő: Szántó-Várnagy Binjomin
Lapterv: Novák Tamás
Borítókép: Mesut Yalçın @ Pexels
Terjesztés: Vajda Róbert Mordecháj

Megjelenik 100 példányban.

ISSN 3058-051X (Nyomtatott)
ISSN 3058-0609 (Online)

Csatlakozz az Omek támogatói köréhez! Támogasd havonta a nyomtatást, és részesülj kedvezményekben. *További részletek:*

https://omekmagazin.hu/tamogatok

Mit tehet a Tóra azért, hogy a robotok ne vegyék el a munkánkat?

Izgalmas, egyedülálló korszakát éljük az emberiségnek.

Bizonyos szempontból a küszöbén vagyunk annak, amire mindig is vágytunk: nekünk már szinte semmit nem kell dolgozni, mert mindent elvégeznek helyettünk a gépek.

Nap mint nap hallunk olyan sikertörténeteket, hogy valaki óriási nyereségre tett szert, amiért nem is ő dolgozott meg, de volt egy szellemes ötlete, amit a gépek megvalósítottak az ő számára.

Ugyanakkor az aggodalom is egyre erősödik a társadalomban: vajon meddig lesz még szükség rám? Ha én már nem kellek, mert a gép mindent jobban csinál nálam, akkor munka nélkül maradok, éhen halok?

Akik messzemenő következtetésekre hajlamosak, még ennél is tovább mennek: mi van ha nem csak egy vagy két ember veszíti el a megélhetését, hanem egész tömegek? Micsoda társadalmi feszültségek állnak előttünk?

Vajon a Tóra, a Teremtő bölcsessége képes arra, hogy ebben az egyre súlyosbodó helyzetben útmutatást adjon nekünk?

Nemrég olvastunk Szodoma és Gomora városáról, amit a legtöbben úgy ismernek, mint bűnös várost, aminek önzés és erőszak miatt kellett elpusztulnia. Azt viszont talán már kevesebben tudják, hogy a Tóra első említésekor nem egészen így mutatja be:

„És felemelte Lót a szemeit, és látta a Jordán egész síkságát, hogy teljesen meg van öntözve, mielőtt az Örökkévaló elpusztította Szodomát és Gomorát, [olyan volt], mint az Örökkévaló kertje […]" (Mózes 1., 13:10)

Szodoma és Gomora pusztulásának tragédiája tehát pontosan a tökéletes jóléttel kezdődött.

A hely ideális volt, akárcsak az Édenkert, ahol mindenünk megvolt. Mégis kiűzettünk onnan. Lehetséges, hogy éppen azért, mert a tiltott gyümölcs fogyasztása után elveszítettük azt a képességünket, hogy akkor is jó emberek tudjunk maradni, ha semmit nem kell csinálnunk *(ld. még Rámchál, Derech Hásém 1:3:8)*.

Ez a tény a halachában, a törvényeinkben is megtalálható:

„Rabbi Eliezer mondja: még ha 100 szolgálónőt is biztosít [a feleségének], akkor is kötelezheti [a férje], hogy dolgozzon a gyapjúval, mert ***a semmittevés erkölcstelenséghez vezet****.*

Rabbi Simon ben Gámliel mondja: még ha meg is fogadtatja a feleségével, hogy ne dolgozzon, elválik tőle, és megadja a ketubáját, mert ***a semmittevés bolondsághoz vezet****." (Misna, Ketubot 5:5)*

Ha tehát a Tórát kérdezzük a mesterséges intelligenciáról, az azt mondja, hogy

mindenképpen dolgoznunk kell, még akkor is, ha minden munkánkat elvégzik helyettünk mások.

Márpedig most éppen ebbe az irányba haladunk: világszerte millióknak, talán milliárdoknak a munkáját végzik el a gépek.

Akárcsak egykor, a rabszolgatartás idején: a rabszolgák által megtermelt értékek elegendőek ahhoz, hogy az uraik jóllakjanak vele. Csak a modern világ digitális „rabszolgái", a gépek, nem tiltakoznak ez ellen.

A kérdés csak az, hogy kié a gépek által megtermelt haszon? Azé, aki elindítja, aki kihasználja? Ezeknek a nagy hatalmú uraknak vajon jogában áll mindenki mást haszontalannak nyilvánítani, és egyszerűen kiállítani az emberi társadalomból?

Meggyőződésem, hogy nem. Az emberiség kollektív feladata az, hogy az emberek minél jobb színvonalú létezését lehetővé tegyék, biztosítsák, minden ember számára, és a gépeket csak ehhez használhatjuk eszközként, nem pedig egyének gazdagodásához. Különösen úgy nem, hogy ez a gazdagodás a másik kárára történhet csak, akit géppel helyettesítünk.

Az emberi közösségek döntéshozóinak a feladata lesz tehát, hogy kimondják, hogy ez a pénz bizony közös[1]. Ezzel együtt a feladatuk, a felelősségük is extrém módon megnő.

Ha gépek valóban képesek arra, hogy helyettünk dolgozzanak, akkor megvalósulhat az *alapjövedelem:* minden embernek alanyi jogon járhat az az összeg, ami a megélhetéséhez feltétlenül szükséges.

Hol kapcsolódik be a Tóra ebbe a folyamatba?

Ha nem kell dolgoznunk a megélhetésünkért, fizikai fennmaradásunkért, akkor a felszabadult időt lelki épülésünkre fordíthatjuk. Ez a Tóra ideálja: a Tóratanulás számunkra a lehető legnagyobb érték.

A jelenlegi világban a Tóratanulást nem mindenki értékeli, piaci értéke nincsen – néhány kiemelkedő, jámbor, gazdag zsidó támogatja. A közeli jövőben azonban ez megváltozhat. *Rámbám* szavaival élve:

„Nem vágyakoztak a Bölcsek és a próféták a messiás napjaira, nem azért, hogy uralkodjanak minden nép felett, és nem azért, hogy felemeljék őket a népek, és nem azért, hogy egyenek, igyanak és vigadozzanak.

***Hanem azért, hogy legyenek szabadok a Tórára és a bölcsességre**, és ne legyen semmilyen elnyomás vagy a figyelmet elvonó tényező, hogy ezáltal kiérdemeljék az Eljövendő Világot." (Hilchot Meláchim 12:5)*

A másik fontos pont, ahol a Tóra a világ segítségére siet, az maga a **döntéshozás folyamata.** Láthattuk a történelem során, hogy a legfontosabb döntéshozók érintettek, hibásak, és sokszor tragikus rendszereket alkotnak.

Ennek a megoldása az, hogy pontosan az embert kell megjavítani. Ismét *Rámbám*ot idézzük:

„Ahogyan az embernek meg kell térnie a rossz cselekedeteiből, ugyanúgy ki kell kutatnia a rossz tulajdonságait is, és megtérnie a haragból, az irigységből, a könnyelműségből, a pénz és tisztelet utáni rohanásból […]" (Hilchot Tesuvá 7:3)

Ha az egész emberiség elfogadja azt az egyszerű alapigazságot, hogy **minden a jó vagy rossz tulajdonságainkkal kezdődik**, ezekből nőnek ki a cselekedeteink, a döntéseink, és így ezek formálják végül a minket körülvevő világot, akkor ugyanúgy, ahogyan a Tóratanulás is a helyére kerül, az azt megillető fontosság szerint, úgy a *muszár*, a *midot* – az erkölcs és a jó tulajdonságok tanulmányozása is alapvetővé válik majd.

A tanulmányozás persze önmagában nem elég. Hosszú út vezet egy jó tulajdonság fontosságának felismerésétől odáig, hogy azt saját magunk részévé legyünk képesek tenni. A technológia is segíthet az objektív, torzítatlan döntéselőkészítésben, saját vakfoltjaink felismerésében.

De ez a hosszú út mindenképpen azzal kezdődik, hogy kimondjuk a tulajdonságok meghatározó fontosságát.

Ez a kulcsa annak, hogy megfelelően tudjunk bánni azzal a szabadsággal, a szabadidővel, amivel a Gondviselés ebben a különleges időben megajándékoz minket.

---

1 Ezek a folyamatok már el is kezdődtek, és nem is csak kizárólag az akadémiai viták szintjén. Hallottam olyan ellenvetést, mely szerint ez sosem fog megvalósulni, hiszen amíg az AI-óriásoknál hatalmas vagyon és befolyás összpontosul, ők ellenezni fognak minden ilyen törvénykezést.

Ehhez képest azt találjuk, hogy mind az AI-óriások maguk, mind az amerikai törvényhozás már most tárgyalják, javasolják ezt a megoldást (ld. *Industrial Policy for the Intelligence Age*, 2026. április, OpenAI, *Sovereign wealth fund tax on AI companies unveiled by Sanders*, 2026. június 18., rollcall.com).

Mi az üzenete Jákob megpróbáltatásainak?

Karcsai Dávid

„És elérkezett egy helyre, és ott töltötte az éjszakát, mert a nap lement; vett a hely köveiből, feje alá tette, és lefeküdt azon a helyen." (Mózes 1., 28:11)

A Midrás *(Jalkut Simoni, 117. remez)* az *„elérkezett egy helyre"* kifejezéssel kapcsolatban azt írja, hogy maga a világ emelt falat, hogy megállítsa Jákob ősatyánkat az útján.

Vajon miért akarná az univerzum annyira megállítani Jákob ősatyánkat, hogy még falat is emeljen elé?

A *Pirké deRabbi Eliezer (35. fejezet)* szerint: „Jákob elvette a követ, amelyet a feje alá tett. Mit tett az Örökkévaló ezzel a kővel? Jobb lábával a föld alapjaiba mélyesztette. Ezt nevezik *even setijának [alapkőnek]*, mivel ez a föld középpontja. Minden ebből a helyből ered, és az Örökkévaló Szentélye [*héchál*] is e fölött található."

A *Pirké deRabbi Eliezer* szavaiból úgy tűnik, hogy az univerzum alapjai addig még nem is léteztek. Létrejöttük annak köszönhető, hogy Jákob ősatyánk azokat a köveket használta, amelyekből az Örökkévaló a föld alapjait megteremtette.

Ez magyarázatot ad arra, miért vált az egész világ fallá Jákob ősatyánk előtt. A cél az volt, hogy megakadályozzák útja folytatásában, és így jelenléte által megerősödhessenek az univerzum alapjai.

Az, hogy a világ fallá változott, jelzés volt Jákob ősatyánk számára: a világnak szüksége van rá, hogy ott maradjon és megerősítse az alapjait. Ha pedig folytatná útját, a világ nem lenne képes tovább fennmaradni.

Fordította: *Karcsai Dávid rabbi*, Rabbi Nachman Seltzer *Zera Simson 1* c. könyvéből.

Időpontok Budapesten:

Gyertyagyújtás **péntek este**: 15:05 és 15:44 között.
Szombat kimenetele: 16:52.

A péntek esti kiduson vendégünk *Salusinszky András*, a BZSH Külkereskedelmi Technikum igazgatója. Gyertek!

Imaidők:

	Bét Jehuda	**Nagy Fuvaros utca**
Péntek este szombatfogadás, majd kidus	18:00	16:00
Szombat reggel ima, Tóraolvasás, majd kidus	10:00	8:00
Szombat délután ima, sálesüdesz, esti ima, hávdálá		15:30

A *Smá Jiszráelt* olvassuk el legkésőbb *szombat reggel* 9:07-ig.

Hétköznapi imák a Nagy Fuvaros utcában: reggel 7:00-kor, délutáni-esti ima (*minche-mááriv*) 16:00-tól.

Hétköznap délutáni tanulás hétfőtől csütörtökig 16:45-kor, a Nagy Fuvaros utcai zsinagógában, valamint online: https://t.me/betjehuda.

Sábát sálom! Gut sábesz!